

Висновок

фахового наукового семінару з історичних спеціальностей
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка про наукову та практичну цінність дисертації
«Костянтин Костянтинович Паньківський (1897-1974): інтелектуальна
біографія» Гранда Михайла Романовича, здобувача наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 032 Історія та археологія

1. Актуальність теми дисертації

Біографічні дослідження сьогодні відіграють надзвичайно важливу роль у відновленні історичної пам'яті, адже багато видатних діячів української історії протягом десятиліть залишалися в тіні через панування тоталітарної системи. Їхні імена фальсифікувалися, творчість вилучалася із суспільного обігу, а діяльність знецінювалася або подавалася у викривленому світлі. У незалежній Україні актуальним завданням стало повернення цих постатей до наукового і суспільного дискурсу, що сприяє формуванню національної ідентичності, вихованню патріотизму та розумінню історичних викликів, з якими стикалася українська нація.

До таких діячів, які перебували на вістрі боротьби за національне визволення та культурний розвиток західноукраїнських земель, належав Костянтин Паньківський, постать якого є багатогранною та надзвичайно значущою для історії західноукраїнських земель у XX ст. Він проявив себе у багатьох сферах: як активний учасник українського студентського руху в Празі, адвокат і захисник членів УВО та ОУН у політично мотивованих судових процесах, чільний діяч Українського центрального комітету в роки німецької окупації, а також виконувач обов'язків голови уряду УНР на еміграції. Його діяльність має велике значення для розуміння процесів, які відбувалися в громадсько-політичному житті українців у першій половині XX ст.

Актуальність дослідження визначається також внеском у розвиток інтелектуальної історії, яка є важливою складовою сучасної історичної науки. Інтелектуальна історія уможлиблює не лише реконструювати події минулого, а й осмислити ідеї, які формували суспільні, політичні й культурні процеси. У цьому контексті постать Костянтина Паньківського є знаковою, адже його багатогранна діяльність поєднує адвокатську, громадську та політичну роботу. Його приклад допомагає глибше зрозуміти роль інтелігенції у боротьбі за українську національну ідентичність у надзвичайно складних умовах міжвоєнної Польщі, періоду Другої світової війни.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертаційне дослідження здійснювалось у межах науково-дослідницької проблематики кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Суспільно-політичні, економічні, правові, культурно-освітні та релігійні процеси на західних землях України (XVIII–XXI ст.)» (термін виконання: 2021–2025 рр.; державний реєстраційний номер – 0121U107833).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Усі результати дисертаційного дослідження, які виносяться на захист, отримані автором особисто. Участь у конференціях, а відтак виголошені доповіді, є самостійними. Серед публікацій, що апробують результати дослідження, п'ять статей у фахових виданнях України.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів і запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій

Дисертаційна робота відзначається аргументованістю, доказовістю, переконливістю, глибиною аналізу. Всі положення, висновки і пропозиції, представлені у дисертації, є науково обґрунтованими, мають теоретичне і практичне значення, містять конкретні рекомендації. Дисертант уникає поверховості в науково-дослідницькій діяльності.

Дисертація становить завершене науково обґрунтоване та логічно викладене самостійне дослідження. Наукові положення і висновки перевірені за результатами апробації на 5 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Наукова новизна отриманих результатів зумовлена сукупністю поставлених завдань та засобами їх розв'язання. Уперше в українській історіографії на рівні дисертаційного дослідження з використанням широкого кола різноманітних джерел реконструйовано інтелектуальну біографію К. Паньківського.

Комплексно проаналізовано формування світогляду й особистості К. Паньківського. Проведено аналіз джерелознавчого та історіографічного матеріалу щодо його професійної діяльності.

Представлено образ К. Паньківського як правника, громадсько-політичного діяча з широкими історичними візіями в контексті суспільно-політичних трансформацій та змін у соціокультурному середовищі.

Складено найбільш повну біографію К. Паньківського, значні відтинки життя та діяльності якого висвітлено вперше.

Розроблено і запропоновано науковій громадськості періодизацію життя і діяльності К. Паньківського: *перший період* (1897–1922) – виховання у родинному домі, здобуття освіти в початковій школі, гімназії, Львівському і Празькому університетах, отримання ступеня доктора права; *другий період* (1922–1939) – професійна та громадська діяльність у міжвоєнні роки; *третій період* (1939–1944) – життя і діяльність в умовах радянської та нацистської окупації Східної Галичини; *четвертий період* (1944–1974) – перебування на еміграції – у Німеччині та США, – активна політична діяльність у рамках уряду УНР в екзилі, створення СУНД, публікаційна активність щодо видання

спогадів та науково-популярних праць. У кожному з цих періодів виокремлено менші хронологічні етапи.

Укладено періодизацію творчої спадщини К. Паньківського: *перший період* (1938–1942) – поява перших публікацій правничого та громадського характеру, присвячених діяльності СУА, а згодом – організаційним умовам життя українства в умовах німецького «нового порядку»; *другий період* (1953–1957) – початок публікаційної діяльності у США, що проявилось у друці статей в «Листах до приятелів», «Правничому віснику» й ознаменувалося виданням першого тому спогадів «Від держави до комітету»; *третій період* (1957–1968) – найбільше піднесення публікаційної активності, яке ознаменувалося ретельною і копіткою працею над наступними двома томами спогадів, друком численних статей у діаспорних часописах; *четвертий період* (1968–1974) – планування підготовки і видання четвертого тому спогадів, згортання творчої праці на тлі занепаду видання «Листи до приятелів», видавництва «Ключі», проблем зі здоров'ям та родинних втрат.

Уведено до наукового обігу широке коло невідомих раніше джерел з архівних зібрань України, зокрема матеріали з особистого фонду К. Паньківського у Центральному державному історичному архіві України у Львові, деякі матеріали з Державного архіву Львівської області та Центрального державного архіву зарубіжної українки у Києві. Також опрацьовано матеріали з Архіву Карлового університету, що у Празі.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

Результати дисертаційного дослідження викладено у 9 публікаціях, з яких: п'ять статей опубліковано в наукових фахових виданнях України категорії «Б» та чотири – у збірниках матеріалів конференцій.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Гранд М. Громадсько-політична діяльність Костя Паньківського наприкінці Другої світової війни та у перші післявоєнні роки (1944–1948).

Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2022. Вип. 49. Т. 1. С. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-1-1>

2. Гранд М. Оцінка Костем Паньківським діяльності українських політичних і громадських організацій у роки Другої світової війни (1939–1945). *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2023. Вип. 12/54. С. 201–215. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.283745>*

3. Гранд М. Діяльність Костя Паньківського в роки нацистської окупації України (1941–1944). *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2024. Вип. 15/57. С. 97–105. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.15/57.10>*

4. Гранд М. Листування Костянтина Паньківського у 1920–1940 рр.: джерелознавча дескрипція. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія Історія та археологія. 2024. Вип. 7 (25). С. 933–944. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-933-944](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-933-944)*

5. Гранд М. Матеріали судових справ 1930-х рр. як документальні свідчення адвокатської діяльності Костянтина Паньківського. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія Історія та археологія. 2024. Вип. 12 (30). С. 1199–1220. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-12\(30\)-1199-1220](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-12(30)-1199-1220)*

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Гранд М. Діяльність Костя Паньківського в еміграційний період існування УЦК (липень 1944 – березень 1945 рр.). *Інтеграційні процеси в Європі: історія, розвиток та перспективи : зб. матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (м. Умань, 6 жовтня 2022 р.). / упор. О. Скрипник.*

Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022. С. 52–56.

7. Гранд М. Громадська діяльність адвоката Костянтина Паньківського у 1920–1930-ті рр. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи* / ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон : Посвіт, 2023. Том XV: Наукові пошуки в контексті викликів і конфліктів. С. 18–19.

8. Гранд М. Дитячі та юнацькі роки Костянтина Паньківського. *Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни* / ред.: В. Ільницький, Р. Корсак, Т. Пантюк, О. Петrenchко, В. Старка. Дрогобич – Ужгород – Тернопіль : Посвіт, 2024. Том I. С. 45–47.

9. Гранд М. Історіографія життя та діяльності Костянтина Паньківського (1897–1974). *V International Scientific and Practical Conference «Theoretical and practical aspects of modern scientific research»*. Сеул, 2025. С. 451–453. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-24.01.2025.099>

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

Основні положення і результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, висвітлювалися у доповідях на п'ятьох конференціях, з них:

три – міжнародні: «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон, 3 листопада 2023 р.), «Передові технології реалізації освітніх ініціатив» (Переяслав, 7 лютого 2024 р.), «Theoretical and practical aspects of modern scientific research» (Сеул, Південна Корея, 24 січня 2025 р.);

дві – всеукраїнські: «Інтеграційні процеси в Європі: історія, розвиток та перспективи» (Умань, 6 жовтня 2022 р.), «Актуальні питання освіти і науки в

умовах сучасної російсько-української війни» (Дрогобич – Ужгород – Тернопіль, 10 грудня 2024 р.).

8. Практична цінність результатів дослідження

Практичне значення наукової роботи полягає у тому, що його зміст, основні положення та висновки можуть бути використані: а) у науково-дослідницькій роботі – для написання фундаментальних праць з історії України; б) під час підготовки курсів з української історії, історіографії, джерелознавства; в) у громадсько-політичній сфері як джерельний інструмент для розширення інформаційного простору реалізації політики пам'яті щодо українських громадсько-політичних діячів ХХ ст., української адвокатури, діяльності українських політичних партій національно-демократичного спрямування.

9. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Структура роботи побудована за проблемним принципом, відповідно до мети та завдань. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів (тринадцяти підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Обсяг дисертаційного дослідження становить 260 сторінок, з яких 194 є основним текстом. Список використаних джерел і літератури нараховує 367 позицій.

Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто зауважень щодо самої суті роботи.

З урахуванням зазначеного, на фаховому науковому семінарі з педагогічних спеціальностей

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Гранда Михайла Романовича на тему: «Костянтин Костянтинович Паньківський (1897–1974): інтелектуальна біографія» є

завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання щодо реконструкції інтелектуальної біографії зазначеного діяча, що має важливе значення для галузі знань 03 Гуманітарні науки.

2. У 9 публікаціях автора повністю відображені основні результати дисертації, з них 5 – у наукових фахових виданнях України; 4 – апробаційного характеру.

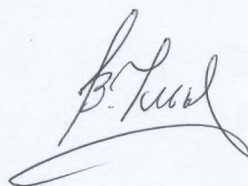
3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України за № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. за № 44).

4. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Гранда Михаїла Романовича дисертаційне дослідження на тему: «Костянтин Костянтинович Паньківський (1897–1974): інтелектуальна біографія», рекомендується до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

За затвердження висновку проголосували:

за	—	(14) осіб
проти	-	(немає)
утримались	-	(немає)

Голова засідання фахового
наукового семінару,
доктор історичних наук, професор

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

Секретар засідання фахового
наукового семінару

Галина ГРИЦЕНКО

